

מיהו התנא של המשנה וב ע"א "מאן תנא" – ע"ב "שדה הבעל"

חכמים דרשו (יח ע"א) מהפסוק "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה" (דברים טז, ח), שדינו של חול המועד ("ששת ימים") כדינו של יום טוב ("וביום השביעי") שאסור בעשיית מלאכה, אך במקום של הפסד מרובה ניתן לעשות מלאכה. המשנה עוסקת באיוון אימתי מותר לאדם לעבוד בחול המועד, כאשר ישנם שני משתנים: א. מטרת העבודה להציל מהפסד מרובה (כשדה שלחין שאלמלא ההשקיה לא תהא לשדה מים. או שדה שרגילה לקבל מים) או להרווחה (כשדה בעל, שיש בתוכה מים, ורוצה להוסיף עליהם. או שדה שאינה רגילה לקבל מים). ב. העבודה הינה טירחא מרובה (כשאיבת מים מבור והשקית השדה), או בלא טירחא מרובה (כמשיכת אמת מים לשדה).

משנתנו

משנה ו ע"ב

ברייתא

משקין בית השלחין במועד (בחול המועד) ובשביעית, בין ממעיין שיצא בתחילה (מעייין חדש שהתחיל לנבוע עכשיו, ואעפ"כ אין חוששים שמא יפלו דפנות המעיין ויטרח הרבה לתקנם) בין ממעיין שלא יצא בתחילה (מעייין ישן, ודפנותיו חזקים).

אבל אין משקין (מפני טירחא יתירה שיש בנשיאת המים להשקיה בדלי) לא ממי הגשמים (בריכת מים) ולא ממי הקילון (בור או באר מים. קילון הינו מתקן לשאיבת מים ממקום עמוק).

רבי אליעזר בן יעקב אומר: (בשדה בית הבעל) מושכין את המים מאילן לאילן (בחול המועד מותר למשוך תעלה מעוגה של אילן המלאה מים לעוגה של אילן אחר להשקותו) ובלבד שלא ישקה את השדה כולה (כיוון שאסור לעשות הרווחה בחול המועד).

מעייין היוצא בתחילה - משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אין משקין אלא שדה בית השלחין **שחרבה** (מותר להשקות בתעלה, שאין במשיכת תעלה טירחא, אבל אסור לשאוב מי בורות). **רבי אלעזר בן עזריה אומר:** לא כך ולא כך. יתר על כן אמר **רבי יהודה:** לא יפנה אדם אמת המים (תעלת מים. ומכונה כן כיוון שעומקה ורוחבה אמה) וישקה לגינתו ולחורבתו בחולו של מועד.

א. "חרבה" - הכוונה לחרב המעיין הישן של השדה (ודאי שאין הכוונה שהשדה עצמה חרבה, כי אז אין טעם בהשקייתה), ומותר להשקותה רק במי מעייין חדש, שאלמלא כן יהיה הפסד מרובה, כיוון שרגילה השדה לשתות מים מהמעייין הישן.

ב. "לא כך ולא כך" - הכוונה ש"במעין היוצא בתחילה" (מעין חדש) בין חרב מעיינה (כיוון שהשדה "רגילה" לקבל מים הפסדה מרובה בלא השקיה) לבין לא חרב מעיינה (ומלכתחילה אין מעיין, וכיוון שכך השדה "רגילה" לא לקבל מים, והשקייתה זו להרווחה בעלמא) - אסור (כיוון שיש חשש שיפלו הדפנות של המעיין ויטרח לתקנם).

השקיית שדות בחול המועד, במעיין חדש:

	טירחא	בית השלחין	בית הבעל
רבי מאיר	אין חשש שיפלו הדפנות, ולטירחא יתירה	מותר	מותר (כשאין חשש לטורח מותר אף הרווחה)
רבי יהודה	אסור, ולטירחא יתירה	מותר, בתנאי שחרב המעיין ויש חשש להפסד	אסור (אסור הרווחה מ"מ, אפילו במקום שאין טירחא)
רעב"א	חוששים לטירחא (חידושי הר"ן)	אסור, בין שישנו הפסד ובין לא (אסור טירחא מ"מ)	אסור

מיהו התנא של המשנה שסובר בחול המועד:

א. מותר לעבוד רק במקום של הפסד, ולא עבור הרווחה (כמוכח מהרישא שהתיר להשקות רק שדה בית השלחין, ולא התיר בשדה בעל).

ב. מותר לעבודה רק במקום שאין טירחא יתירה, אבל בטירחא יתירה אסור בכל שדה (כמוכח מהסיפא שאסור בכל שדה להשקות ממים המצריכים טירחא בשאיבתם והובלתם).

רב הונא: זוהי דעתו של רבי אליעזר בן יעקב האוסר הרווחה (כמוכח מאיסורו להשקות שדה בית בעל).

מוכח מפסיקת רבי אליעזר בן יעקב רק את הרישא של המשנה (איסור הרווחה), אך לא את הסיפא (איסור טירחא יתירה אפילו במקום של הפסד).

רב פפא: זוהי דעתו של רבי יהודה האוסר הרווחה (כמוכח מהיתרו במקום שהמעייין חרב שיש הפסד מרובה. אבל אוסר להשקות שדה יבשה בלא מעיין, שהשקייתה הרווחה בעלמא). ואוסר טירחא יתירה (כמוכח מאיסורו לפנות את אמת המים).

מוכח מפסיקת רבי יהודה בברייתא איסור הרווחה וטירחא רק במעיין חדש שישנו חשש שיפלו דפנותיו, אבל ייתכן שבמעייין ישן יסבור רבי יהודה שאפילו בבית הבעל מותר להשקות (שבמקום שאין טירחא מותר אף הרווחה), והתנא של המשנה אסר במעיין חדש וישן?

רבי יהודה הוא התנא של המשנה, ונעמיד את הברייתא שעוסקת בין מעיין חדש ובין מעיין ישן, ולדעת רבי יהודה בבית השלחין מותר ובבית הבעל אסור בשני סוגי המעינות (כדעת התנא של המשנה), ונקטה הברייתא דווקא במעיין חדש להודיענו כוחו של רבי מאיר, שאף במעיין חדש שישנו יותר חשש לטירחא, מתיר רבי מאיר בבית הבעל.